

การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่รับบทความ : 12/01/2567
วันที่แก้ไขบทความ : 16/01/2567
วันที่ตอบรับบทความ : 24/05/2567

กนกนาฏ พรหมนคร¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้เพื่อ 1) การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) การติดตามผลการพัฒนาและ 3) เผยแพร่การพัฒนา ดังกล่าว กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้นำชุมชนและเกษตรกรในชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการชุมชนมีส่วนร่วม เกิดการรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างโรงเรือนเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง สำหรับประกอบอาชีพเสริม ผลการติดตามการพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า จากการวิเคราะห์ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) 4Ps ของผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานของสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานจำนวน 30 คน มีรายได้เสริมต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 และการเผยแพร่การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน โดยใช้วิธีประชาสัมพันธ์และการตลาด ดังนี้ 1) การเข้าร่วมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้าสดในงานแสดงสินค้าชุมชนระดับจังหวัด ควบคู่ผ่านช่องทางออนไลน์ 2) การจัดกิจกรรมในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ สาธิต ทดลองปฏิบัติจริง และเยี่ยมชมโรงเรือนเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง และ 3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้าภูฐานสด โดยร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนากลุ่มควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณและวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐ จากการสำรวจความต้องการของเกษตรกรในชุมชน ตลอดจนการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงและพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้างให้ทางกลุ่มมีความแข็งแรงและมั่นคงด้านรายได้ต่อไป เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ด เห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาออกแบบอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี อีเมล: kanoknat@vru.ac.th

Development of the Bhutan Fairy Mushroom Cultivation Group in the Ban Chang Community Chang Yai Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Received : 12/01/2024

Revised : 16/01/2024

Accepted : 24/05/2024

Kanoknat Promnakon ¹

Abstract

The objectives of this research are: 1) to develop the Bhutan fairy mushroom cultivation group in the Ban Chang community, Chang Yai Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) to follow up on development results, and 3) to disseminate the development. The target group of this study was community leaders and farmers in the Ban Chang community, Chang Yai Subdistrict, Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It was found that development of the Bhutan Fairy Mushroom Cultivation group through training workshops with community participation was a grouping and establishment of the Bhutan Fairy Mushroom cultivation group in the Ban Chang community which was the starting point for construction Bhutan fairy mushroom greenhouse in the Ban Chang community as a side job. The results of following up on development of the Bhutan fairy mushroom cultivation group found that from the analysis of the marketing mix (4Ps) of Bhutan fairy mushroom production of the 30 members of the Bhutan fairy mushroom cultivation group, there was 30 percent increase in additional income per month. The dissemination of the development of the Bhutan fairy mushroom cultivation group was done by using public relations and marketing methods as follows: 1) Participating in exhibitions and sale of fresh Bhutan mushroom products at provincial community fairs along with online channels. 2) Organizing activities in the form of workshops, demonstrations, and actual trials to visit Bhutan fairy mushroom greenhouse in the Ban Chang community. And 3) processing of fresh Bhutan fairy mushroom products in cooperation with community enterprise groups.

¹ Assistant Professor, Industrial Design Department, Faculty of Industrial Technology Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathum Thani Province e-mail: kanoknat@vru.ac.th

This development of the group should receive budget support and experts lecture from government agencies. From a survey of needs of farmers in the community as well as studying and exchanging additional knowledge to improve and develop the Bhutan fairy mushroom cultivation group in the Ban Chang community to make the group strong and stable in terms of future income, creating jobs and generating income for the community.

Keywords: development mushroom cultivation group, Bhutan Fairy Mushroom, Ban Chang Community

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566 - 2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็นที่ 3 การเกษตร มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญ ภาคเกษตรจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ ระบบนิเวศการเกษตรให้ความสำคัญกับ มาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างความมั่งคั่งในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับ ความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566, น. 52)

การส่งเสริมสนับสนุนภาคการเกษตรสอดคล้องกับโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจ BCG Economy อาทิ เช่น เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) คือ การนำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาพัฒนาต่อยอดจากฐานความเข้มแข็งเดิมของไทย ในด้านทรัพยากรชีวภาพ และผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) ซึ่งชุมชน บ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบล ราชคราม มีประชากรทั้งหมด 3,582 คน จำนวน 4 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา อาชีพหลักของ คนในชุมชนส่วนใหญ่คือ ทำเกษตรกรรม (เทศบาลตำบลราชคราม, 2565) เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน ประเทศไทยเกิดสภาวะเศรษฐกิจถดถอย จากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงเป็น อย่างมาก เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มช่องทางสร้างรายได้เสริม โดยชุมชนมีวิสาหกิจชุมชนน้ำพริก แม่บางบางไทร ที่เป็นสถานที่ผลิตและจัดจำหน่ายน้ำพริกเห็ดนางฟ้าภูฐาน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม และขายดีของชุมชน จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญ ในการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและความต้องการของตลาด ส่วนประกอบที่ใช้ในการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เช่น รำละเอียด เป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน จึงเกิดเป็น ความสนใจและต้องการที่จะเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นอาชีพเสริม

จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชน ได้ทราบข้อมูลว่าเดิมชุมชนบ้านช้างมีเกษตรกรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน แต่คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่รับทราบข้อมูล และขาดการสนับสนุนและ ประชาสัมพันธ์ เพราะไม่มีหน่วยงานเข้าไปสอบถามความต้องการในการประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกร ในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของประกอบศักดิ์ กิตติพนาศิลป์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, เดโช แชน้ำแก้ว และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (2562, น. 65) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เห็ดนางฟ้า มีประโยชน์อย่างมาก และยังสามารถนำไปหารายได้เสริมอีกด้วย ดังนั้น การเพาะเห็ดนางฟ้า เพราะมองเห็น

ถึงคุณค่าประโยชน์ของเห็ดนางฟ้าการเพาะเห็ดนางฟ้าโรงเรือนลงทุนไม่มาก ประหยัดค่าใช้จ่าย ดังนั้น จากปัญหาสถานะเศรษฐกิจถดถอยในปัจจุบัน ที่ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงเป็นอย่างมาก เกษตรกร มีความต้องการเพิ่มช่องทางสร้างรายได้เสริม จึงเป็นความต้องการของเกษตรกรที่จะจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ด นางฟ้าภูฐานเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากชุมชนจะได้มีผลผลิต คือ เห็ดนางฟ้าภูฐานสด และยังเป็นวัตถุดิบหลัก ที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์น้ำพริกเห็ดนางฟ้าภูฐานของวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกแม่บางไทรของ ตำบลช้างใหญ่ เป็นการนำเศรษฐกิจ BCG Economy คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เป็นการนำ วัสดุเหลือทิ้งที่มีในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบในการเพาะเชื้อเห็ด และผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานสดมาแปรรูปเพิ่ม มูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนและหมุนเวียนรายได้ภายในชุมชน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
2. การติดตามผลการพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เผยแพร่การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) จากการสนทนากลุ่มและการอบรมเชิงปฏิบัติการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4 หมู่บ้าน และเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 45 คน โดยการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาเชิงบริบทพื้นที่ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการดำเนินโครงการ กลุ่มที่ 2 คือ เกษตรกรในพื้นที่ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ที่สนใจเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดตั้งกลุ่มและรวมกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือ

SWOT analysis ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ในการสำรวจบริบทของชุมชนและการอบรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) 4Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เครื่องมือแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ในการติดตามผลการพัฒนาและการเผยแพร่การพัฒนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการพัฒนากลุ่ม การติดตามผลการพัฒนา และการเผยแพร่การพัฒนา โดยแบ่งการติดตามออกเป็น 3 ครั้ง ใช้ระยะเวลา 6 เดือน รายละเอียดดังนี้

1) การพัฒนาเฉพาะเห็นนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสำรวจบริบทของชุมชนบ้านช้าง โดยการสนทนากลุ่ม ประกอบไปด้วย ผู้วิจัย ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4 หมู่บ้าน และเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 45 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจวิเคราะห์ศักยภาพบริบทพื้นที่และประชาสัมพันธ์โครงการวิจัย การสำรวจบริบทของชุมชนบ้านช้างในครั้งนี้มีผู้รับผิดชอบคือ นักวิจัย โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกร มีวิธีดำเนินการ คือ ศึกษาเอกสาร หลักฐาน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่บ้านช้าง ติดต่อกับหน่วยงานเทศบาลตำบลราชคราม ประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดการดำเนินงาน ระยะเวลา และสถานที่ในการดำเนินงาน การเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือขอความอนุเคราะห์การดำเนินโครงการ หนังสือขอความอนุเคราะห์สถานที่ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เอกสารตอบรับ ใบสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ ใบตอบรับวิทยากร ฯลฯ การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบไปด้วย วิทยากรในพื้นที่ ซึ่งเป็นเกษตรกรที่มีความชำนาญและประกอบอาชีพเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน และเกษตรกรชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีความสนใจจำนวน 30 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เรื่องพื้นฐานการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานเพื่อประกอบอาชีพ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานการจัดทำโรงเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน และการจัด ตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

2) การติดตามผลการพัฒนาเฉพาะเห็นนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาเฉพาะเห็นนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการดำเนินงาน คือ นักวิจัยประชุมติดตามและประเมินผลการพัฒนาเฉพาะเห็นนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับวิทยากร ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและเกษตรกรในพื้นที่ สรุปรายงานผลการดำเนินโครงการ

3) การเผยแพร่การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีการดำเนินงานคือประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในชุมชน และชุมชนอื่นมาศึกษาดูงานเผยแพร่องค์ความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำโรงเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน และการจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานโดยการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนใช้เครื่องมือ SWOT analysis การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการการฝึกอบรมโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistic) ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่มการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ 2) การติดตามผลและการเผยแพร่พัฒนากลุ่มใช้การวิเคราะห์ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) 4Ps และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

1) การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง จากการสำรวจบริบทของคนในชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และการจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำชุมชนและเกษตรกรในชุมชน และสัมภาษณ์คุณอักรินทร์ โพธิ์สาน เกษตรกรของชุมชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า เดิมไม่มีกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เนื่องจากเกษตรกรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ไม่มีรายได้ช่วงระหว่างการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว ทำให้เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มช่องทางสร้างรายได้เสริม เห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นเห็ดที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภค ขายและทำรายได้ดี จึงทำให้เกษตรกรสนใจอาชีพนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพชุมชนใช้เครื่องมือ SWOT analysis มีดังนี้ 1) จุดแข็ง (Strengths) คือ วัตถุดิบบางชนิดหาง่ายในชุมชน สามารถลดต้นทุนในการผลิต อีกทั้งมีเกษตรกรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประกอบอาชีพเพาะเห็ดนางฟ้าภายในชุมชน 2) จุดอ่อน (Weakness) คือ ไม่มีต้นทุนในการผลิตวิธีการหลายขั้นตอน ไม่มีหน่วยงานให้ความรู้ในเรื่องเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน 3) โอกาส (Opportunities) คือ เพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มเกษตรกร และมีรายได้หมุนเวียนภายในชุมชน จากการซื้อขายวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำก้อนเห็ด และ 4) อุปสรรค (Threats) คือ เกษตรกรขาดความรู้และความเข้าใจในการประกอบอาชีพเสริมในด้านการขายและการตลาด อีกทั้งสถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยเกิดสภาวะเศรษฐกิจถดถอย และจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากอาชีพหลักลดลงเป็นอย่างมาก จากการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรในชุมชน จำนวน 50 คน ที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพเสริมมากที่สุด คือ เพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

คิดเป็นร้อยละ 80 อาชีพเสริมอาชีพอื่น ๆ คิดรวมเป็นร้อยละ 20 และเกษตรกรในชุมชนมีความต้องการที่จะให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน คิดเป็นร้อยละ 98 ผู้วิจัยร่วมกับเกษตรกรของชุมชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญได้ดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนเกิดการฝึกปฏิบัติสามารถทำได้จริง และเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชนที่สนใจมาฝึกปฏิบัติ ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มและจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน และบริหารจัดการกลุ่มต่อไป ซึ่งผลผลิตจะมีขายออนไลน์และมีจำหน่ายที่ตลาดชุมชน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผลมาจากการศึกษาการพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานและการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ผู้วิจัยร่วมกับเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานโดยให้เกษตรกรในชุมชนที่สนใจมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการรวมกลุ่ม ดังภาพที่ 1 ผู้สนใจเข้ารับการอบรมจำนวน 30 คน มีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 เกษตรกรผู้เชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบในการทำก้อนเห็ดนางฟ้าภูฐาน ได้แก่ หัวเชื้อเห็ด ขี้เลื่อยไม้ยางพารา รำละเอียด ดีเกลือ ปูนขาว แป้งข้าวเหนียว ถุงพลาสติก ถังนึ่ง แอลกอฮอล์สำหรับฆ่าเชื้อ แอลกอฮอล์สำหรับจุดไฟ คอขวดพลาสติก สำลี ยางรัด และฝาขวดพลาสติก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบในการทำก้อนเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ขั้นตอนที่ 2 นำซีลี้อยไม่ยางพารา ร้าละเอียด ปูนขาว แป้งข้าวเหนียว และดีเกลือละลายน้ำ คลุกเคล้าให้เข้ากัน ดังภาพที่ 3 นำวัตถุดิบที่ผสมแล้วบรรจุลงในถุงพลาสติก อัดให้แน่น สวมคอขวด พลาสติก ใ้ยางรัด แล้วปิดด้วยสำลีและฝาขวดพลาสติก ดังภาพที่ 4 นำถุงเห็ดไปนั่งฆ่าเชื้อที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง

ภาพที่ 3 การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบในการทำก้อนเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ภาพที่ 4 การเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบในการทำก้อนเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การหยอดหัวเชื้อเห็ด เชื้อปากขวดหัวเชื้อด้วยแอลกอฮอล์สำหรับฆ่าเชื้อ เปิดจุกสำลีที่ปากขวดพร้อมใช้แอลกอฮอล์สำหรับลบไฟที่ปากขวด หยอดหัวเชื้อลงในถุงเพาะประมาณ 15-20 เมล็ด ต่อถุง ปิดจุดสำลีปากถุงเพื่อป้องกันไม่ให้ปนเปื้อนเชื้ออื่น รัดยาง ปิดฝาขวดพลาสติกแล้วนำก้อนเห็ดไป บ่มเชื้อให้เกิดเส้นใยเห็ดในโรงเรือนควรมีประมาณอุณหภูมิ 25-30 องศาเซลเซียส เชื้อเห็ดจะเจริญเติบโต เต็มก่อนใช้เวลาประมาณ 30-40 วัน หลังจากนั้นเป็นวิธีการเปิดดอกเห็ด โดยนำก้อนเห็ดไปวางเรียงซ้อนกัน บนชั้นของโรงเรือน นำจุกและฝาพลาสติกออก รดน้ำให้ความชื้นภายในโรงเรือน รักษาความชื้นสัมพัทธ์ ในอากาศ หลังจากเปิดถุง 7-14 วัน ดอกเห็ดก็จะปรากฏเป็นขนาดเล็กออกมาจากถุง เมื่อได้ขนาดสามารถ เก็บผลผลิตดอกเห็ดได้

ผลการประเมินความพึงพอใจหลังเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร สิ่งอำนวยความสะดวก และประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจร้อยละ 95 อยู่ในระดับที่มากที่สุด 2) การติดตาม ผลการพัฒนามูลุมเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ผลการวิจัยมีส่วนร่วมเกิดเครือข่ายความร่วมมือกับ เกษตรกรในชุมชนและเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เครื่องมือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

รับฟังความคิดเห็นของกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เพื่อร่วมกันปรับปรุง แก้ไข และหาแนวทางในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในชุมชน การวิเคราะห์ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) 4Ps ของผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน มีดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) มีผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน ในรูปแบบผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบสดในปริมาณน้อย แต่มีความต้องการของผู้บริโภคและตลาดเป็นอย่างดี 2) ราคา (Price) เห็ดนางฟ้าภูฐานจำหน่ายกิโลกรัมละ 90-100 บาทซึ่งต้นทุนการผลิตอยู่ที่กิโลกรัมละ 70 บาท 3) การจัดจำหน่าย (Place) ผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานสด วางจำหน่ายช่องทางออนไลน์เท่านั้น และ 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การประชาสัมพันธ์ดำเนินการผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ ช่องทางเดียวจึงมีความเห็นร่วมกันในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานบ้านช้างและดำเนินการจัดการบริหารกลุ่มเอง ภายใต้การดูแลของเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้ร่วมวางแผนดำเนินงาน ทำให้มีรายได้เสริมต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 สร้างงานให้กับเกษตรกร และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ในระยะเวลา 6 เดือน พบว่า กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานบ้านช้าง ได้สร้างโรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานบ้านช้าง ดังภาพที่ 5 แบบที่ใช้ท่อพีวีซีเป็นส่วนประกอบหลัก ใช้อิฐบล็อกจากยัดเป็นฐานของชั้นวางก้อนเห็ด โดยด้านในบุด้วยผ้าตาข่ายกรองแสง ดังภาพที่ 6 นอกจากนั้นยังนำผลผลิตไปจำหน่ายช่องทางออนไลน์ ร้านค้าชุมชน และตลาดชุมชน ดังภาพที่ 7 โดยจำหน่ายราคากิโลกรัมละ 150 บาท

ภาพที่ 5 การสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ภาพที่ 6 โรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน

ภาพที่ 7 ร้านค้าชุมชน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบรายได้ ต้นทุนและกำไรของเห็ดนางฟ้าภูฐานต่อหน่วย (หน่วย : บาท)

รายการ	ผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน (1 กิโลกรัม : 150 บาท)		
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
รายได้	27,000	30,000	37,500
ต้นทุนการผลิต	6,900	7,500	7,500
กำไร	21,000	22,500	30,000

จากตารางที่ 1 พบว่า การติดตามครั้งที่ 1 เดือนที่ 1-2 หลังจากที่มีการจัดตั้งโรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน มีผลผลิตประมาณ 180 กิโลกรัมต่อเดือน คิดเป็นเงิน 27,000 บาท การติดตามครั้งที่ 2 เดือนที่ 3 - 4 มีผลผลิตประมาณ 200 กิโลกรัมต่อเดือน คิดเป็นเงิน 30,000 บาท และการติดตามเดือนที่ 3 เดือนที่ 5 - 6 มีผลผลิตประมาณ 250 กิโลกรัมต่อเดือน คิดเป็นเงิน 37,500 บาท เมื่อหักต้นทุนที่ลงทุนสมาชิกในกลุ่มมีรายได้เสริมต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 ผลผลิตแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับจำนวนก้อนเห็ด การดูแลรักษาและสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

3) การเผยแพร่การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเกษตรกรรายอื่นทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่มีความสนใจมาศึกษาเรียนรู้ กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง เกษตรกรในกลุ่มได้เผยแพร่องค์ความรู้การเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เพจเฟซบุ๊ก ดังภาพที่ 8 เพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์จริง

ภาพที่ 8 เพจเฟซบุ๊ก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การพัฒนากลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) การจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า จากการที่เกษตรกรชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เกิดการฝึกปฏิบัติจริง เกษตรกรจึงได้ร่วมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ซึ่งมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 30 คน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประกอบศักดิ์ กิตติพนาศิลป์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, เดโช แชน้ำแก้ว และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (2562, น. 65) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทำช้างเห็ดนางฟ้า: วิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าโรงเรือนเพื่อสร้างอาชีพเสริมในชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าบ้านท่าช้าง ท่าช้าง หมู่ที่ 5 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่าการเพาะเห็ดนางฟ้าโรงเรือนเพื่อสร้างอาชีพเสริมในชุมชน มีการรวมกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าท่าช้าง จะมีการส่งเสริมให้กลุ่มในชุมชนมีการผลิตก้อนเห็ดนางฟ้าขึ้นเองซึ่งสามารถลดต้นทุนได้ มีการรวมกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ภายในกลุ่มเพื่อนำมาต่อยอดในการพัฒนากลุ่มเห็ดนางฟ้าท่าช้างให้พัฒนายิ่งขึ้นจนชุมชนสามารถหาซื้อได้ในชุมชน โดยไม่ต้องไปซื้อตามท้องตลาดซึ่งมีราคาสูงกว่าในกลุ่มเห็ดนางฟ้าท่าช้าง และมีการขายโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งคนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้มาเพาะเห็ดนางฟ้าไว้รับประทานเอง และสามารถสร้างอาชีพเสริมในชุมชนได้ 2) การสร้างโรงเรือนเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง แบบที่ใช้ท่อพีวีซีเป็นส่วนประกอบหลัก ใช้อิฐบล็อกจากโรงงานของชั้นวางก้อนเห็ด โดยด้านในบุด้วยผ้าตาข่ายกรองแสง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชาติ ศรีสะอาด และพัชรีย์ สำโรงเย็น (2556, น. 72) ได้ศึกษาเรื่อง แนวคิดและแบบอย่างการสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดอย่างง่ายต้นทุนต่ำ พบว่า การสร้างโรงเรือนเห็ดถาวรจากท่อพีวีซี โดยจะใช้ท่อพีวีซีเป็นหลัก สามารถเคลื่อนย้ายได้ แข็งแรงทนทาน และมีอายุการใช้งานนาน โรงเรือนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานใช้พัดลมระบายอากาศ ชุดควบคุม และชุดพ่นหมอก เป็นตัวช่วยในการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรระ สุขแสง, สุขชาติ ดุมนิล, อัสภา วรรณกายนต์, นิคม ลนขุนทด และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (2565 น. 193) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี พบว่าการพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีสามารถแก้ปัญหาการเพาะเห็ดที่เกษตรกรผู้เพาะเห็ดพบเจออยู่เป็นประจำ เช่น ปัญหาการตรวจวัดควบคุมอุณหภูมิ ปัญหาการรดน้ำควบคุมความชื้นให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเห็ดตามความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด

2. ผลการติดตามการพัฒนาของกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการติดตามการพัฒนาของกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากการวิเคราะห์ส่วนประสมการตลาด (Marketing mix) 4Ps ของผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) มีผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน ในรูปแบบผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบสด และวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านช้างได้นำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ น้ำพริกเห็ด เห็ดทอดกรอบสมุนไพร เห็ดสามรส 2) ราคา (Price) เห็ดนางฟ้าภูฐานจำหน่ายกิโลกรัมละ 150 บาท จากเดิม กิโลกรัมละ 90-100 บาท การสั่งซื้อในปริมาณมาก จะมีส่วนลดร้อยละ 10 ซึ่งต้นทุนการผลิตอยู่ที่กิโลกรัมละ 70 บาท 3) การจัดจำหน่าย (Place) ผลผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน วางจำหน่ายร้านค้าชุมชน ช่องทางออนไลน์ และตลาดชุมชน และ 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีการดำเนินการผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ และเพจเฟซบุ๊ก การติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง แบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ในระยะเวลา 6 เดือน พบว่า มีผลผลิตสูงสุดประมาณ 250 กิโลกรัม ต่อเดือน เกษตรกรมีรายได้เสริมต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 19,500 บาท ผลผลิตปริมาณเห็ดที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการสร้างโรงเรือนเพิ่มขึ้น และเกิดจากเกษตรกรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการเพาะเห็ดมากขึ้น ปัจจัยหลักที่ควบคุมยากคือ ความแปรปรวนของสภาพอากาศ อุณหภูมิและความชื้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา ควรคิด, ก้องภพ ชาอามาตย์ และธวัชชัย ทองเหลี่ยม (2564, น. 1) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาต้นแบบระบบควบคุมการเพาะเห็ดหลายชนิดภายในโรงเรือน ได้กล่าวว่า การเพาะเห็ดเป็นอาชีพที่กำลังได้รับความนิยมในทุกภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมสำหรับการเพาะเห็ดหลายชนิดประกอบกับต้นทุนในการผลิตเห็ดแต่ละชนิดค่อนข้างต่ำและเห็ดมีความต้องการของตลาดสูง ส่งผลให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างแพร่หลายสร้างรายได้ในกลุ่มเกษตรกรเป็นที่น่าสนใจ จากความแปรปรวนของสภาพอากาศในปัจจุบันทำให้การควบคุมปัจจัยหลัก ได้แก่ อุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสมสำหรับเห็ดแต่ละชนิดทำได้ยากมากขึ้น

3. การเผยแพร่กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเผยแพร่กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้าง ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีประชาสัมพันธ์และการตลาด ดังนี้ 1) การเข้าร่วมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เห็ดภูฐานสดในงานแสดงสินค้าชุมชนระดับจังหวัดควบคุมผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ และเพจเฟซบุ๊ก สิ่งนี้ได้สร้างโอกาสใหม่ให้กับธุรกิจท้องถิ่น ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจากช่องทางต่าง ๆ เช่น โฆษณابนโซเชียลมีเดีย (Hermayanto, 2023) 2) การจัดกิจกรรมในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ สาธิตทดลองปฏิบัติจริง และเยี่ยมชมโรงเรือนเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง และ 3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้า

ฐานสดโดยร่วมมือกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เห็ดนางฟ้าภูฐานทอดกรอบสมุนไพร เห็ดนางฟ้าภูฐานสามารถ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภารัตน์ จงไกรจักร, เบญจรงค์ ทองนุช, ธนภรณ์ ชูเชื้อ, สหสิวรรณ พวงทอง, และณรงค์ศักดิ์ มีแก้ว (2564, น. 37) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้า เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กล่าวว่า ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี หมู่บ้านได้ประกอบอาชีพเสริมคือการเพาะเห็ด โดยซื้อก้อนเชื้อเห็ดมาจากตลาด ซึ่งมีราคาสูง ทางกลุ่มจึงมีแนวคิดที่จะผลิตก้อนเชื้อเห็ดภายในชุมชน เพื่อลดต้นทุนในการซื้อก้อนเชื้อเห็ดจากตลาด และได้นำเห็ดที่บ้านแล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำพริกเผาเห็ดนางฟ้า เห็ดสามารถและเห็ดนมเห็ด เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน และมีงานเสริมจากการทำอาชีพประจํามาเป็นรายได้เพื่อในการช่วยให้ครอบครัวมีเงินเก็บและสามารถนำมาใช้จ่ายในครัวเรือนได้ผลิตภัณฑ์ในชุมชนท้องถิ่น เป็นการเผยแพร่ในรูปแบบการเพิ่มทางเลือกทางด้านผลิตภัณฑ์สามารถเพิ่มยอดขายสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา หาหวายการ และอัมพน ห่อนาค (2557, น. 80-81) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายฟาร์มเห็ด เกษตรอ้วน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวว่า แผนกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายจำนวน 7 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการจัดทำป้ายชื่อฟาร์มและป้ายบอกทาง 2) โครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยแผ่นพับ 3) โครงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ 4) โครงการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 5) โครงการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย 6) โครงการเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และ 7) โครงการเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์สามารถแข่งขันได้ในตลาดและเพิ่มยอดขายได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณและวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐ จากการสำรวจความต้องการของเกษตรกรในชุมชนเพื่อการพัฒนาและต่อยอดกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ชุมชนบ้านช้างต่อไป เนื่องจากเกษตรกรมีความสนใจต้องการศึกษาวิธีการเพาะเห็ดชนิดอื่นเพิ่มเติมเพื่อประกอบอาชีพเสริม
2. ควรสนับสนุนเกี่ยวกับการอบรมการใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ แก่เกษตรกรในชุมชน เพื่อใช้ในประชาสัมพันธ์การตลาด และขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ตลอดจนการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงและพัฒนา กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้างให้ทางกลุ่มมีความแข็งแกร่งและมั่นคงด้านรายได้ต่อไป
3. ทางกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานชุมชนบ้านช้าง ควรทำ MOU ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในชุมชนและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้าภูฐาน เพื่อเป็นคู่ค้าต่อเนื่องในการซื้อขายผลิตภัณฑ์เห็ดนางฟ้าภูฐานสด

บรรณานุกรม

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). **โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเศรษฐกิจ BCG Economy**. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2566, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/8089/>.
- เทศบาลตำบลราชคราม. (2565). **ข้อมูลทั่วไปเทศบาลราชคราม**. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566, จาก <https://ratchakhram.go.th/public/list/data/index/menu/1144>.
- ประกอบศักดิ์ กิตินาศิลป์, จิตติมา ดำรงวิณะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, เดโช แซ่น้ำแก้ว และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2562). ทำข้างเห็ดนางฟ้า : วิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าโรงเรือนเพื่อสร้างอาชีพเสริม ในชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้าบ้านท่าช้าง ท่าช้าง หมู่ที่ 5 ตำบลช้างซ้าย อำเภอยะบะระ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารสังคมพัฒนศาสตร์**. 2 (2), น. 62-78.
- รภัทร หาทวยการ และอัมพน ห่อนาค. (2557). กลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายฟาร์มเห็ดเกษตรอินทรีย์ อำเภอยะบะระ จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการมหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 7 (2), น. 80-92.
- วัชร สุขแสง, สุชาติ ดุมนิล, อัญญา วรรณกายนต์, นิคม ลนขุนทด และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2565). การพัฒนาโรงเรือนเพาะเห็ดด้วยการผสมผสานเทคโนโลยี. **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**. 9 (11), น. 181-195.
- สัญญา วรรคิต, ก้องภพ ชามาศ และธวัชชัย ทองเหลี่ยม. (2564). การพัฒนาต้นแบบระบบควบคุมการเพาะเห็ดหลายชนิดภายในโรงเรือน. **วารสารงานวิจัยและพัฒนาเชิงประยุกต์โดยสมาคม ECTI**. 1 (2), น. 1-7.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื. (2566). **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2566 - 2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็นที่ 3 การเกษตร**. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2566, จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/03/masterplan_updated2023_080363.pdf.
- สุรัตน์ จงไกรจักร, เบญจรงค์ ทองนุช, ธนภรณ์ ชูเชื้อ, สหสิริพร พวงทอง, และณรงค์ศักดิ์ มีแก้ว. (2564). การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ดฟางเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอยะบะระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน**. 2 (2), น. 29-38.
- อภิชาติ ศรีสะอาด และพัชรีย์ ลำโรงเย็น. (2556). **แนวคิดและแบบอย่างการสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดอย่างง่ายต้นทุนต่ำ**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : นาคร อินเทอร์เน็ต.
- Hermayanto R. (2023). **Effective Marketing Strategies in Business: Trends and Best Practices in the Digital Age**. Retrieved May 18, 2024, from <https://doi.org/10.26858/ja.v10i1.45101>.